

Spis treści

Wykaz skrótów | str. 15

Od Autora | str. 19

Część I

Spadki, darowizny i inne tytuły nabycia

Rozdział 1. Spadek i jego skład | str. 25

- 1.1. Pojęcie „prawo spadkowe” | str. 25
- 1.2. Cechy spadku | str. 26
- 1.3. Sukcesja uniwersalna a singularna | str. 29
- 1.4. Pojęcie praw i obowiązków majątkowych i niemajątkowych | str. 36
- 1.5. Wyłączenia podmiotowe ze spadku | str. 54
- 1.6. Wyłączenia przedmiotowe ze spadku | str. 56
- 1.7. Posiadanie, ekspektatywa a skład spadku | str. 57
- 1.8. Dług a odpowiedzialność za spadek | str. 59
- 1.9. Zobowiązania podatkowe a spadek | str. 62

Rozdział 2. Dziedziczenie – uwagi ogólne | str. 66

- 2.1. Pojęcie dziedziczenia | str. 66
- 2.2. Zdolność do dziedziczenia. Powołanie do dziedziczenia. Domniemanie równoczesnej śmierci | str. 67
- 2.3. Niegodność dziedziczenia | str. 71
- 2.4. Umowy o spadek | str. 76
- 2.5. Otwarcie spadku. Miejsce zwykłego pobytu | str. 81

Rozdział 3. Dziedziczenie ustawowe | str. 86

- 3.1. Ogólne zasady dziedziczenia ustawowego | str. 86
- 3.2. Dziedziczenie spadkobierców grupy pierwszej. Pokrewieństwo i powinowactwo | str. 90
- 3.3. Dziedziczenie spadkobierców grupy drugiej | str. 95
- 3.4. Dziedziczenie małżonka i krewnych spadkodawcy (grupa trzecia) | str. 98
- 3.5. Dziedziczenie dziadków spadkodawcy i zstępnych dziadków spadkodawcy (grupa czwarta) | str. 98
- 3.6. Dziedziczenie pasierbów (grupa piąta) | str. 100
- 3.7. Dziedziczenie w braku krewnych i powinowatych (grupa szósta) | str. 101
- 3.8. Dziedziczenie ustawowe gospodarstwa rolnego i wkładu gruntowego do rolniczej spółdzielni produkcyjnej | str. 102
- 3.9. Dziedziczenie ustawowe a uprawnienie dziadków spadkodawcy | str. 109
- 3.10. Uprawnienie małżonka i osób bliskich spadkodawcy | str. 111

Rozdział 4. Dziedziczenie testamentowe | str. 113

- 4.1. Uwagi wstępne | str. 113
- 4.2. Istota testamentu | str. 115
- 4.3. Testament | str. 117
 - 4.3.1. Treść, formy i wymogi formalne testamentów | str. 117
 - 4.3.2. Testamenty zwykłe | str. 123
 - 4.3.3. Testamenty szczególne | str. 131
- 4.4. Przesłanki ważności testamentu, jego nieważność | str. 137

- 4.5. Odwołanie i wykładnia testamentu | str. 142
- 4.6. Otwarcie i ogłoszenie testamentu | str. 148
- 4.7. Powołanie spadkobiercy | str. 150
- 4.8. Podstawienie i przyrost | str. 154
- 4.9. Zachowek i wydziedziczenie | str. 158

Rozdział 5. Inne rozrządzenia testamentowe | str. 169

- 5.1. Zapis zwykły a zapis windykacyjny, dalszy zapis i zapis naddziałowy | str. 169
- 5.2. Zapis windykacyjny | str. 176
- 5.3. Polecenie testamentowe | str. 182
- 5.4. Wykonawca testamentu, wykonawca testamentu a zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwem w spadku | str. 184
- 5.5. Testament działowy | str. 188

Rozdział 6. Przyjęcie lub odrzucenie spadku | str. 191

- 6.1. Pojęcie. Termin. Rodzaje i zdolność do złożenia oświadczenia | str. 191
- 6.2. Przyjęcie spadku wprost i z dobrodziejstwem inwentarza | str. 198
- 6.3. Oświadczenie o odrzuceniu spadku | str. 200
- 6.4. Zabezpieczenie spadku, spis inwentarza, wykaz inwentarza, sprawy zarządu sukcesyjnego | str. 203
- 6.5. Czynności notariusza związane z zarządem sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej | str. 207
- 6.6. Czynności referendarza w postępowaniu spadkowym | str. 210

Rozdział 7. Odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe | str. 212

- 7.1. Zasady ogólne odpowiedzialności za długi spadkowe | str. 212
- 7.2. Odpowiedzialność spadkobiercy przed przyjęciem spadku | str. 213
- 7.3. Odpowiedzialność spadkobiercy po przyjęciu spadku | str. 215
- 7.4. Odpowiedzialność spadkobiercy i zapisobiercy windykacyjnego przed działem spadku i po dziale spadku | str. 220
- 7.5. Następstwo prawne i zasady odpowiedzialności podatkowej spadkobierców | str. 223
- 7.6. Odpowiedzialność spadkobierców podatnika i płatnika | str. 227
- 7.7. Odpowiedzialność spadkobierców inkasenta i zapisobierców | str. 229
- 7.8. Zmiana zasad odpowiedzialności podatkowej spadkobierców podatników podatku dochodowego od osób fizycznych od 1.01.2016 r. | str. 230
- 7.9. Spadkobiercy podatnika, płatnika, inkasenta, nadpłata i zwrot podatku | str. 231

Rozdział 8. Stwierdzenie nabycia spadku i przedmiotu zapisu windykacyjnego | str. 232

- 8.1. Rola postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku | str. 232
- 8.2. Postępowanie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku. Wniosek | str. 234
- 8.3. Zakres kognicji sądu oraz treść postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Rola aktów stanu cywilnego | str. 237
- 8.4. Tryby uchylecia lub zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku | str. 241
- 8.5. Skutki prawne stwierdzenia nabycia spadku | str. 245
- 8.6. Stwierdzenie nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego | str. 253

Rozdział 9. Akt poświadczenia dziedziczenia | str. 260

- 9.1. Uwagi ogólne | str. 260
- 9.2. Procedura uzyskania aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 262
- 9.3. Przesłanki sporządzenia notarialnego aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 264

- 9.3.1. Przesłanki sporządzenia aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 264
- 9.3.2. Treść protokołu dziedziczenia | str. 268
- 9.3.3. Treść notarialnego aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 275
- 9.3.4. Zarejestrowanie aktu poświadczenia dziedziczenia. Rejestr spadkowy | str. 278
- 9.4. Rozwiązania zapewniające bezpieczeństwo aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 281
- 9.5. Tryb wzruszania zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 282
- 9.6. Skutki prawne wprowadzenia trybu sporządzania aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 283
- 9.7. Ograniczenia wydawania aktu poświadczenia dziedziczenia. Dziedziczenie gospodarstw rolnych | str. 284
- 9.8. Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku a sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 285
- 9.9. Zapis windykacyjny w procedurze wydawania aktu poświadczenia dziedziczenia | str. 287
- 9.10. Akt powołania zarządcy sukcesyjnego | str. 290

Rozdział 10. Europejskie poświadczenie spadkowe | str. 296

- 10.1. Cel wprowadzenia europejskiego poświadczenia spadkowego. Preambuła do rozporządzenia w sprawie jurysdykcji. Zakres regulacji rozporządzenia w sprawie jurysdykcji | str. 296
- 10.2. Procedura w sprawie wydania europejskiego poświadczenia spadkowego. Legitymacja, treść wniosku. Odmowa wydania poświadczenia | str. 298
- 10.3. Jurysdykcja w sprawach wydania europejskiego poświadczenia spadkowego | str. 303
- 10.4. Treść europejskiego poświadczenia spadkowego | str. 306
- 10.5. Skutki wydania europejskiego poświadczenia spadkowego | str. 307
- 10.6. Wydanie i moc prawna odpisu europejskiego poświadczenia spadkowego | str. 309
- 10.7. Sprostowanie, zmiana, uchylenie oraz zawieszenie skutków europejskiego poświadczenia spadkowego | str. 310

Rozdział 11. Dział spadku | str. 315

- 11.1. Ogólna charakterystyka stosunków prawnych między spadkobiercami przed działem spadku | str. 315
- 11.2. Sposoby zbycia spadku przed działem spadku | str. 318
- 11.3. Istota działu spadku | str. 321
- 11.4. Umowny dział spadku | str. 323
- 11.5. Sądowy dział spadku | str. 327
- 11.6. Zaliczanie w dziale spadku darowizn na schedę spadkową | str. 342
- 11.7. Dział spadku obejmującego gospodarstwo rolne (wkład gruntowy do rolniczej spółdzielni produkcyjnej) | str. 345
- 11.8. Skutki prawne działu spadku | str. 347

Rozdział 12. Darowizna | str. 350

- 12.1. Ogólna charakterystyka umowy darowizny | str. 350
- 12.2. Skutki prawne zawarcia umowy darowizny. Zasady ogólne odwołania darowizny | str. 360
- 12.3. Odwołanie darowizny niewykonanej | str. 362
- 12.4. Odwołanie darowizny wykonanej | str. 365
- 12.5. Rażąca niewdzięczność obdarowanego jako przesłanka odwołania darowizny | str. 366
- 12.6. Rozwiązanie umowy darowizny | str. 370
- 12.7. Polecenie darczyńcy | str. 371

12.8. Darowizna na wypadek śmierci | str. 374

Rozdział 13. Zasiedzenie | str. 377

- 13.1. Uwagi ogólne | str. 377
- 13.2. Przedmiot i przesłanki zasiedzenia | str. 380
- 13.3. Zasiedzenie służebności | str. 395
- 13.4. Skutki zasiedzenia | str. 400
- 13.5. Postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia | str. 400

Rozdział 14. Zniesienie współwłasności | str. 404

- 14.1. Uwagi ogólne | str. 404
- 14.2. Charakterystyka współwłasności w częściach ułamkowych | str. 408
- 14.3. Tryby zniesienia współwłasności w częściach ułamkowych | str. 409
- 14.4. Sposoby zniesienia współwłasności | str. 420
- 14.5. Podział nieruchomości | str. 425

Rozdział 15. Użytkowanie i służebności | str. 428

- 15.1. Uwagi wstępne | str. 428
- 15.2. Pojęcie i treść użytkowania | str. 433
- 15.3. Rodzaje użytkowania | str. 436
- 15.4. Pojęcie służebności | str. 439
- 15.5. Służebności gruntowe | str. 441
- 15.6. Służebności osobiste | str. 450
- 15.7. Służebności gruntowe a służebności osobiste | str. 454

Rozdział 16. Renta | str. 456

- 16.1. Pojęcie renty | str. 456
- 16.2. Rodzaje renty | str. 457
- 16.3. Treść i forma umowy renty | str. 458

Rozdział 17. Wkłady oszczędnościowe, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych, środki zgromadzone w pracowniczym programie emerytalnym | str. 462

- 17.1. Uwagi wstępne | str. 462
- 17.2. Dyspozycja wkładem oszczędnościowym na wypadek śmierci | str. 462
- 17.3. Dyspozycja jednostkami uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym na wypadek śmierci | str. 466
- 17.4. Dyspozycja środkami pieniężnymi przez członków funduszy emerytalnych (otwartego, pracowniczego, dobrowolnego) | str. 471

Część II

Podatek od spadków i darowizn

Rozdział 1. Tytuły opodatkowania podatkiem od spadków i darowizn | str. 477

- 1.1. Dziedziczenie, zapis zwykły, dalszy zapis, zapis windykacyjny i polecenie testamentowe jako tytuły opodatkowania. Przedmiot opodatkowania | str. 477
- 1.2. Wzajemny stosunek ustawy o podatku od spadków i darowizn i ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Wyłączenia z opodatkowania | str. 482
- 1.3. Opodatkowanie darowizny i polecenia darczyńcy | str. 490
 - 1.3.1. Przedmiot opodatkowania | str. 490
 - 1.3.2. Rozszerzenie obowiązku podatkowego (darowizna i spadek) | str. 495

- 1.4. Opodatkowanie w przypadku zasiedzenia | str. 497
- 1.5. Opodatkowanie nieodpłatnego zniesienia współwłasności | str. 499
- 1.6. Opodatkowanie zachowku | str. 503
- 1.7. Opodatkowanie nabycia tytułem nieodpłatnej renty, użytkowania i służebności | str. 505
- 1.8. Opodatkowanie nabycia prawa do wkładu oszczędnościowego na skutek dyspozycji wkładem na wypadek śmierci | str. 507
- 1.9. Opodatkowanie dokonanej przez uczestnika funduszu inwestycyjnego dyspozycji na wypadek śmierci | str. 508

Rozdział 2. Zakres podmiotowy opodatkowania i moment powstania obowiązku podatkowego | str. 510

- 2.1. Uwagi ogólne o podatniku. Przedsiębiorstwo w spadku, zarządca przedsiębiorstwem w spadku | str. 510
- 2.2. Nabywcy prawa własności rzeczy i praw majątkowych jako podatnicy podatku od spadków i darowizn | str. 515
- 2.3. Umowy międzynarodowe | str. 517
- 2.4. Podmiot obciążony obowiązkiem podatkowym | str. 520
- 2.5. Moment powstania obowiązku podatkowego i jego skutki | str. 522
 - 2.5.1. Wprowadzenie. Spełnienie świadczenia w całości lub w części | str. 522
 - 2.5.2. Dziedziczenie | str. 524
 - 2.5.3. Zapis zwykły, dalszy zapis, polecenie testamentowe i polecenie darczyńcy. Warunek zawieszający i rozwiązujący | str. 526
 - 2.5.4. Zapis windykacyjny | str. 529
 - 2.5.5. Zachowek | str. 529
 - 2.5.6. Prawo do wkładu oszczędnościowego i jednostek uczestnictwa | str. 531
 - 2.5.7. Darowizna | str. 531
 - 2.5.8. Zasiedzenie | str. 532
 - 2.5.9. Nieodpłatne zniesienie współwłasności | str. 533
 - 2.5.10. Nieodpłatne nabycie służebności, renty i użytkowania | str. 534
 - 2.5.11. Ponowienie momentu powstania obowiązku podatkowego | str. 535

Rozdział 3. Zwolnienia podatkowe | str. 543

- 3.1. Pojęcie zwolnienia podatkowego | str. 543
- 3.2. Zwolnienia przedmiotowe (art. 4 u.p.s.d.) | str. 546
 - 3.2.1. Wprowadzenie | str. 546
 - 3.2.2. Zwolnienia dotyczące gospodarstw rolnych. Wpływ ograniczeń podmiotowych i przedmiotowych z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego | str. 546
 - 3.2.3. Zwolnienia dotyczące nieruchomości | str. 554
 - 3.2.4. Zwolnienia w zakresie wyposażenia mieszkań i ruchomości | str. 559
 - 3.2.5. Zwolnienia mające za przedmiot pieniądze | str. 560
 - 3.2.6. Zwolnienie rekompensat i praw majątkowych otrzymanych przez repatrianta | str. 564
- 3.3. Zwolnienie podmiotowe (art. 4a u.p.s.d.) | str. 567
 - 3.3.1. Zakres podmiotowy zwolnienia a podatnicy grupy pierwszej. Zwolnienie nabywców rzeczy i praw majątkowych oraz przedsiębiorstwa w spadku (art. 4a i 4b u.p.s.d.). Konstytucyjność pozbawienia prawa do zwolnienia nabywców w drodze zasiedzenia | str. 567
 - 3.3.2. Przesłanki nabycia zwolnienia | str. 574
 - 3.3.3. Zgłoszenie, jego treść, termin złożenia i charakter prawny | str. 586
 - 3.3.4. Brak przepisów przejściowych w ustawie wydłużającej termin do złożenia zgłoszenia. Pytanie do Trybunału Konstytucyjnego | str. 591
 - 3.3.5. Konsekwencje niedopełnienia warunków zwolnienia | str. 595

- 3.3.6. Termin wejścia w życie art. 4a u.p.s.d. | str. 596
- 3.4. Przykłady zastosowania zwolnień podmiotowych i przedmiotowych i inne zagadnienia związane z darowizną | str. 597
- 3.5. Obliczanie terminu prawomocności postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku | str. 624
- 3.6. Zwolnienie podatkowe przedmiotu zapisu windykacyjnego | str. 626

Rozdział 4. Podstawa opodatkowania | str. 629

- 4.1. Wartość czysta a wartość oszacowana | str. 629
- 4.2. Wartość nabytych rzeczy lub praw majątkowych | str. 629
- 4.3. Długi i ciężary | str. 633
- 4.4. Czysta wartość i minimum podatkowe | str. 639
- 4.5. Sposób obliczenia wartości rynkowej rzeczy i praw majątkowych. Kumulacja przedmiotowo-podmiotowa | str. 641

Rozdział 5. Wysokość podatku | str. 653

- 5.1. Pojęcie wysokości podatku | str. 653
- 5.2. Grupy podatkowe | str. 653
- 5.3. Grupy podatkowe a spadkobiercy ustawowi | str. 656
- 5.4. Kwoty wolne od podatku i skala podatkowa | str. 658
 - 5.4.1. Kwoty wolne od podatku | str. 658
 - 5.4.2. Skala podatkowa | str. 660
- 5.5. Opodatkowanie nabycia niezgłoszonego do opodatkowania a opodatkowanie przychodów ze źródeł nieujawnionych (art. 20 ust. 3 u.p.d.o.f.). Powołanie się na fakt nabycia | str. 663

Rozdział 6. Ulga mieszkaniowa | str. 669

- 6.1. Istota i cel ulgi mieszkaniowej | str. 669
- 6.2. Zakres podmiotowy ulgi mieszkaniowej | str. 671
- 6.3. Zakres przedmiotowy ulgi mieszkaniowej | str. 673
- 6.4. Warunki nabycia prawa do ulgi mieszkaniowej | str. 676
- 6.5. Wysokość ulgi mieszkaniowej | str. 680
- 6.6. Zbycie budynku mieszkalnego (lokalu mieszkalnego) lub udziału a zachowanie prawa do ulgi mieszkaniowej | str. 683

Rozdział 7. Zeznanie i zobowiązanie podatkowe w podatku od spadków i darowizn | str. 688

- 7.1. Pojęcia „zeznanie podatkowe” i „zobowiązanie podatkowe” | str. 688
- 7.2. Zeznanie podatkowe | str. 690
- 7.3. Pojęcie płatnika podatku | str. 692
- 7.4. Notariusz jako płatnik podatku od spadków i darowizn | str. 694
- 7.5. Odpowiedzialność notariusza jako płatnika | str. 702
- 7.6. Odpowiedzialność innych płatników podatku od spadków i darowizn | str. 706
- 7.7. Ustalenie zobowiązania podatkowego i sposób zapłaty podatku | str. 709
- 7.8. Przedawnienie | str. 710
 - 7.8.1. Przedawnienie prawa do wydania decyzji o ustaleniu zobowiązania podatkowego i przedawnienie zobowiązania podatkowego | str. 710
 - 7.8.2. Przedawnienie w przypadku ponowienia obowiązku podatkowego | str. 712
- 7.9. Właściwość organów podatkowych | str. 715

Część III

Wzory

- Wzór nr 1. Wniosek o nałożenie obowiązku złożenia testamentu | str. 721
Wzór nr 2. Wniosek o przesłuchanie świadków testamentu ustnego | str. 724
Wzór nr 3. Wniosek o otwarcie i ogłoszenie testamentu | str. 726
Wzór nr 4. Wniosek o ustanowienie kuratora spadku nieobjętego | str. 728
Wzór nr 5. Oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza | str. 731
Wzór nr 6. Wniosek o wyjawienie przedmiotów spadkowych | str. 735
Wzór nr 7. Wniosek o zabezpieczenie spadku | str. 738
Wzór nr 8. Wniosek o sporządzenie spisu inwentarza | str. 741
Wzór nr 9. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku | str. 745
Wzór nr 10. Wniosek o uzupełnienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku | str. 749
Wzór nr 11. Wniosek o uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku | str. 752
Wzór nr 12. Wniosek o zmianę stwierdzenia nabycia spadku | str. 755
Wzór nr 13. Wniosek o zatwierdzenie przez sąd oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu spadku | str. 758
Wzór nr 14. Wniosek o zgodny dział spadku | str. 762
Wzór nr 15. Pozew o uznanie spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia | str. 766
Wzór nr 16. Pozew o zachówek | str. 769
Wzór nr 17. Pozew o wykonanie zapisu | str. 773
Wzór nr 18. Pozew o zmniejszenie zapisu | str. 776
Wzór nr 19. Wniosek o zniesienie współwłasności nieruchomości | str. 779
Wzór nr 20. Wniosek o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie | str. 782
Wzór nr 21. Przykładowe wzory testamentów własnoręcznych | str. 785
Wzór nr 22. Zgłoszenie o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych | str. 790
Wzór nr 23. Zeznanie podatkowe o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych | str. 795
Wzór nr 24. Załącznik do zeznania SD-3 | str. 800
Wzór nr 25. Załącznik do zeznania SD-3 | str. 803
Wzór nr 26. Decyzja ustalająca wysokość podatku od spadków i darowizn | str. 806
Wzór nr 27. Akt notarialny – protokół dziedziczenia | str. 809
Wzór nr 28. Akt poświadczenia dziedziczenia | str. 813
Wzór nr 29. Akt notarialny – testament notarialny z zapisem zwykłym, windykacyjnym i poleceniem | str. 817
Wzór nr 30. Akt poświadczenia dziedziczenia ze stwierdzeniem nabycia zapisu windykacyjnego | str. 820

Aneks. Ustawa z 28.07.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2018 r. poz. 644 ze zm.) | str. 825

Bibliografia | str. 843